

Katolíci vs. protestanti: Reformace proměnila tvář habsburského soustátí

13.10.2020 - Redakce Kauzy (extra Historie)

Delikátní otázku vztahu katolíků a utrakvistů již v době nástupu Ferdinanda Habsburského komplikoval nový problém – vlivný reformační proud z říše. Co mohl za takové situace nový král učinit pro obranu katolické víry, ke které se on sám i jeho rod neochvějně hlásil?

Martin Luther ve Wormsu

Dne 31. října 1517 augustiniánský mnich **Martin Luther** přibil na dveře chrámu v saském Wittenberku svých 95 tezí. Reagoval jimi zejména na tehdejší tíživou situaci v říši.

Předmětem jeho tezí se stala zejména kritika obecně nepřijatelné odpustkové praxe a v širším kontextu také kritika světského panování církve, dále se v nich ostře vymezil proti instituci papežství. Luther mohl při šíření svého učení, které silně oslovilo soudobou společnost zejména ve východní části říše, využít postupně se rozšiřujícího knihtisku.

Dalším aspektem Lutherova reformačního úspěchu se stala ochrana, kterou kazateli poskytoval saský kurfiřt **Fridrich III. Moudrý**. Luther proslul rovněž jako odpůrce kněžského celibátu a v roce 1525 se oženil s jeptiškou Kateřinou de Bora. Základy nové luteránské víry byly položeny.

Zkoumavé čtení: systematické zavedení dílny čtení a oborového čtení do výuky na 2. st. základních škol /na víceletá gymnázia v ČR“, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016346.

Projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

Dva proudy jedné řeky

Římský král a posléze císař **Karel V.** ani s pomocí svého bratra **Ferdinanda** nedokázal šíření nového nekatolického náboženství zabránit. **Eliminovat jej nedokázala ani papežská stolice, jež Luthera opakovaně exkomunikovala a nechávala ničit jeho spisy.** Luther přestál ataky katolické strany, která se jej snažila umlčet, ale nakonec byl po říšském sněmu ve Wormsu roku 1521 samotným Fridrichem III. „unesen“ do bezpečí na hrad Wartburg, kde strávil následující rok a půl v izolaci. **Přeložil tu *Nový zákon* do němčiny, což se dodnes považuje za jeho klíčové dílo.** Luther svým vystoupením odstartoval poměrně masové hnutí, které do konce třetí dekády 16. století dokázalo rozdělit Evropu na dva směry: **katolický a protestantský.**

Vedle Lutherovy reformace se počátkem dvacátých let profilovala i reformace švýcarská, těsně spojená se jménem teologa **Ulricha Zwingliho**. Ten za svého působení v Curychu formuloval své reformní ideje, jejichž nejvýraznějším prvkem bylo obrazoborectví – tedy vyčištění původně katolických svatyní od modloslužebných obrazů či soch. Tento radikalismus jej odlišoval od Luthera, se kterým se názorově střetl v několika disputacích.

Cesty nové víry

Luthерово učení poměrně záhy proniklo i do Čech, i když oproti říši v daleko menším rozsahu. K jeho šíření přispěla zejména skutečnost, že osoby reformátorů byly společensky snáze akceptovatelné než například Hus a jeho stoupenci o století dříve. Je ovšem nezbytné podotknout, že náboženská struktura českých zemí první čtvrtiny 16. století byla velice spleťtá a komplikovaná. **Žila zde jednak utrakvistická většina, dále katolická minorita a stoupenci Jednoty bratrské, ale také potomci tábořského radikalismu, starokališníci a židé.**

Odlišná situace se přirozeně odvíjela v českém vnitrozemí či přímo v hlavním městě. **Paralelně s prvními luterskými „vlastovkami“ zároveň ožívala tradice předhusitských a husitských kazatelů** – jistě ne náhodou vycházely od roku 1520 poprvé tiskem Husovy a Chelčického spisy.

V dalších desetiletích se spektrum náboženských hnutí v zemích Koruny české ještě rozšířilo o recepci myšlenek reformátora **Jana Kalvína**, který působil v Ženevě. **Ke kalvinismu se začala od poloviny 16. století zvolna obracet i Jednota bratrská, která tehdy prošla výraznou ideovou proměnou ve vztahu ke vzdělání a světské moci. Řada jejích členů a sympatizantů odcházela studovat do zahraničí, mnozí právě do Ženevy.** Je třeba brát v potaz, že Čechy jako „kacířská“ země měly již déle než století bohaté zkušenosti s různými proudy nekatolické a reformní věrouky. Právě tato duchovní pluralita vyznání stejně jako slabost katolického náboženství charakterizovala dobu, kdy na český trůn nastoupil Ferdinand I.

Vyhledávání informací (Booster str.9-10) -scanování

Kdo byl Martin Luther? Co o něm můžeš říct?

Co ve svém spisu 95 tezí Luther kritizoval?

Proč byl úspěšný?

Kdo byl u nás Lutherův předchůdce?

Jaké dva proudy v Evropě vznikly?

Co můžeš říct o Janu Kalvínovi?

Zdroj: deník 100+1 – Historie

<i>Předmět, třída, téma</i>	Dějepis, 7.ročník, reformace
<i>Cíl – čtenářský (co žáci učíme z oblasti čtení a práce s textem</i>	Čtenářský cíl je čtení s porozuměním, naučit se vyhledávat informace v textu a pomocí získaných informací odpovídat na otázky. Vyhledávání informací z textu – shrnování Kladení otázek
<i>Cíl – oborový (alespoň v náznaku představit téma, jaké části hodiny se práce s textem týká apod.)</i>	• Seznámení s reformačním hnutím • Myšlenky reformace • Reakce církve Seznámení s tématem reformace. Žáci se seznámí se vznikem reformačního hnutí a jeho dalšího vymezení v obecné rovině, která by byla následně rozvinuta doplňujícím výkladem. Cílem je postupné nabalování nových informací a opakování důležitých informací různými způsoby (formou čtení, poslechu atd.) dále viz text níže
<i>Bibliografic ká citace použitého textu, odkaz na text. Byl-li text</i>	Katolíci vs. protestanti: Reformace proměnila tvář habsburského soustátí 100+1 zahraniční zajímavost. <i>100+1 zahraniční zajímavost</i> [online]. Copyright © Extra Publishing, s. r. o. 2007 [cit. 18.10.2020]. Dostupné z: https://www.stoplusjednicka.cz/katolici-vs-protestanti-reformace- promenila-tvar-habsburskeho-

Zkoumavé čtení: systematické zavedení dílny čtení a oborového čtení do výuky na 2. st. základních škol /na
víceletá gymnázia v ČR“, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016346.

Projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci
Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

<i>upraven oproti originálu, uvést.</i>	soustati?fbclid=IwAR2BCugPolfvs2glpjU9uDxe00MgeT29VS2SiX1KHUXSp1_8Dr3IF0S7U30 upraveno
<i>Použité metody a způsob organizace práce</i>	Shrnování Kladení otázek
<i>Další poznámky, pomůcky apod.</i>	Viz text

Průběh hodiny:

Na začátku hodiny žáci budou klást otázky (metoda kladení otázek) – co od textu očekávají, jaké informace by se na dané téma chtěly dozvědět, co je zajímavá apod. K této aktivitě by mohl sloužit obrázek v článku, případně více obrázků, které se vážou k tématu hodiny. Žádané „okruhy témat“ či otázek napíše učitel na tabuli a vrátí se k nim na konci hodiny v podobě reflexe.

Poté žáci přečtou text. Metoda k této činnosti se nazývá shrnování. Šlo by k němu přistupovat i postupným čtením, rozdělit text na části a po přečtení každé jednotlivé části zjistit, jestli jsme získali odpověď na některou otázku z tabule. Tímto způsobem se žáci zároveň učí vyhledávat informace v textu, z části se také učí rozpoznat důležité informace od těch méně důležitých.

Dalším krokem by bylo video na doplnění. Jednak by žákům připomnělo důležitá fakta a pomohlo v jejich upevnění v paměti, dále by poznatky vnímaly více smysly – nejen zrakem, ale i sluchem. V neposlední řadě by získali chybějící odpovědi k otázkám. Ty bychom si na konci hodiny ještě společně projeli a zrekapitulovali – otázky i odpovědi. V zápise by si následně děti (každé za sebe) určily informaci, kterou by měl vědět každý,

kteřou by měl vědět člověk, jenž se o dané téma zajímá a v poslední řadě fakt, který je pomyslnou třešničkou na dortu, dalo by se říci perličkou.

Dalším možnou aktivitou na rozšíření komunikační kompetence je rozdělení dětí do tří skupin (za luterány, kalvinisty a katolíky), každá skupina by si měla nastudovat informace o daném proudu a následně by došlo k debatě mezi nimi – pro a proti, proč by se měl člověk přidat k té dané skupině. Tato aktivita vychází z předpokladu, že žáci již mají nějaké všeobecné povědomí o těchto proudech. Tento druh zážitkové pedagogiky rozvíjí schopnost argumentace pomocí debaty.

Cílem výuky jsou tedy tři body, které by se měly děti z textu, případně videa dozvědět a na které budou schopny následně odpovědět. Vědět, co je reformační hnutí, proč vzniklo. Znat proudy s ním spojené a hlavní myšlenky, kterými vystupovaly proti katolické církvi. V poslední řadě by také měly znát myšlenky protireformace – čili reakci katolické církve na tyto hnutí. Text je vhodné doplnit výkladem.